มะพร้าว : ต้นไม้แห่งชีวิตในวัฒนธรรมไทย
Coconut Palm : the Tree of Life in Thai Culture

นันทา ขุนภักดี
Nandha Khunpagdee

บทคัดย่อ

มีสำนวนไทยที่บรรพบุรุษคิดผูกขึ้นใช้ในชีวิตประจำวันอยู่หลายสำนวน สำนวนดังกล่าวเอ่ยถึงต้นไม้แห่งชีวิตซึ่งหมายถึงมะพร้าว เมื่อศึกษาเรื่องมะพร้าวมากขึ้นพบว่ามะพร้าวเป็นพืชวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง เพราะแทบทุกส่วนของต้นมะพร้าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตไทยได้ตั้งแต่เกิดจนตาย ด้านคติความเชื่อถือว่ามะพร้าวเป็นไม้มงคลอย่างหนึ่ง และยังนำคำว่ามะพร้าวมาเล่นปริศนาคำทายได้อีก

นอกจากมะพร้าวมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตไทยในอดีตแล้ว ปัจจุบันด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนไทยยังสามารถผลิตน้ำมันไบโอดีเซลขึ้นได้จากการนำน้ำมันมะพร้าวมาผสมกับน้ำมันก๊าดหรือน้ำมันดีเซล และหากพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน มะพร้าวอาจช่วยกู้วิกฤตเศรษฐกิจได้ นั่นย่อมถือว่ามะพร้าวเป็นต้นไม้แห่งชีวิตอย่างแท้จริง เป็นต้นไม้คู่บ้านคู่เมืองเป็นพืชวัฒนธรรมไทยที่เคียงคู่อยู่กับวิถีชีวิตไทยตลอดไป

Abstract

A great number of Thai idioms which have been used in every day speech are centered on coconut palms. The writer discovered that the coconut palms represents the "tree of life" in Thai culture because all part of the coconut palms are used in everyday activity of Thai way from birth to death. Beside they represent because they are related to every aspect of Thai way of life such as Thai cuisine, Thai superstitious beliefs, games and riddles.

In the present day, coconut palms play an important role in solving the energy crisis. Thai people invented a new type of the energy called Bio-diesel which is derived from mixing coconut oil with kerosene in order to replace diesel. The Bio-diesel may help solve our country's economic crisis. In short, the coconut palms are regarded as the "tree of life" or an important plant of Thai culture.

มีสำนวนไทยที่ชาวไทยนำมาใช้พูดในชีวิตประจำวันกันอยู่หลายสำนวน ซึ่งปรากฏในหนังสือเก่า เช่น ในกฎหมายอาญาหลวง ในวรรณคดีเรื่องสำคัญของไทยสมัยอยุธยาคือ เรื่องขุนช้างขุนแผนและในโคลงสุภาษิตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ *(ผู้ทรงได้รับการยกย่องจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์*

และวัฒนธรรมว่าเป็นนักวัฒนธรรมดีเด่นของโลกด้านกวีนิพนธ์ ทรงเป็นกวีเอกของโลก) ก็ทรงนำมาพระราชนิพนธ์ไว้ในวรรณกรรมของพระองค์ด้วย สำนวนดังกล่าวเอ่ยถึงต้นไม้แห่งชีวิต ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่ให้ทั้งอาหารและสิ่งจำเป็นแก่ชีวิต รวมทั้งเป็นพืชอุตสาหกรรมที่ทำรายได้มหาศาลให้แก่หลายประเทศในเขตร้อน นั่นคือ **มะพร้าว**

สำนวนไทย

สำนวนไทยที่รู้จักกันหลายสำนวนมักพูดถึงผลมะพร้าวหรือกะลามะพร้าวซึ่งได้แก่สำนวนต่อไปนี้

๑. มะพร้าวตื่นดก เป็นสำนวนหมายถึงเห่อหรือตื่นเต้นในสิ่งที่ตนไม่เคยมีไม่เคยได้จนเกินพอดี มักพูดเข้าคู่กับ **ยาจกตื่นมี** ว่า *"มะพร้าวตื่นดก ยาจกตื่นมี"* (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๓๙: ๖๓๘) อธิบายเพิ่มเติมได้ว่าฟุ้งซ่านเห็นแต่แก่ยศศักดิ์หรือความมั่งมีเนื่องจากไม่เคยได้พบหรือไม่เคยมีมาก่อน ครั้นมาพบหรือมามีขึ้นก็เลยลืมตัว แสดงอาการผิดปกติออกมาเป็นการโอ้อวดให้ผู้คนเห็น สำนวนนี้นำมะพร้าวมาเปรียบชี้ให้เห็นว่า เมื่อมะพร้าวเริ่มออกผลครั้งแรกมักจะมีผลสะพรั่งเต็มต้น มีโคลงกระทู้สุภาษิตกล่าวถึงสำนวนนี้ไว้ความว่า

๏ มะพร้าว หมากชุ่มชื้น นองชล
ตื่นดก ดอกออกผล เทียบพื้น
ยาจก ที่แสนจน รับแจก ทานแฮ
ตื่นมี ดีใจลื้น โลดเต้นตามกัน (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๔: ๘๔)

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (๒๕๒๐: ๒๓) มีพระบรมราชาธิบายไว้ดังนี้ ***"มะพร้าวตื่นดก*** *เป็นคำโบราณเปรียบขี้ข้าที่ได้ดีขึ้นแล้วกำเริบจนเกินเหตุ"* และปรากฏในเรื่อง*ปล่อยแก่* บทละครพูดพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖ (๒๕๑๒: ๘๒–๘๓) ความว่า *"สัญชาติอ้ายขี้ข้า พอเอ็นดูเข้าหน่อยละกำเริบ ไม่รู้ที่สูงที่ต่ำ พ่อแม่ไม่สั่งสอน อ้าย**มะพร้าวตื่นดก ยาจกตื่นมี**"*

๒. เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน เป็นสำนวนหมายถึงแสดงความรู้หรืออวดรู้กับผู้ที่รู้เรื่องดีกว่า (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๓๙: ๙๖๓) หรืออาจกล่าวได้ว่าเอาความรู้หรือสิ่งของมาแสดงต่อผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในสิ่งนั้นหรือมีสิ่งนั้นเป็นที่ลือชาปรากฏอยู่แล้ว เป็นการกระทำประหนึ่งโง่เขลาเบาปัญญา เพราะธรรมดาสวนก็ต้องมีมะพร้าวแล้วยังเอามะพร้าวไปขายชาวสวน แน่นอนชาวสวนย่อมไม่ยอมซื้อ สำนวนที่นิยมพูดติดต่อกันคือ *"เอามะพร้าวห้าวไปขายชาวสวน เอาแป้งนวลไปขายชาววัง เอานาฬิเกไปขายเกาะลังกา"* โคลงกระทู้สุภาษิตเก่ากล่าวว่า

๏ พร้าวห้าว ชาวอื่นได้ ใจเบา
ขายสวน ชาวสวนเขา บ่ซื้อ
แป้งนวล พวกนอกเอา อวดว่า เอกเอย
ขายวัง วังมีอื้อ จักซื้อพ่อฤๅ

ส่วนสุภาษิตสอนเด็กกล่าวไว้ดังนี้

๏ อย่าเอาภัยในพนมข่มราชสีห์ เอาวารีขู่ให้มังกรหยอน
เอาพร้าวไปขายสวนไม่ควรจร เอาบทกลอนอวดกวีเป็นที่อาย

(กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๔: ๘๔)

๓. **มะพร้าวห้าวยัดปาก** หมายถึงผู้ใดพูดก้าวร้าวล่วงเกินหมิ่นประมาทผู้อื่นอาจเป็นภัยแก่ตนเองได้ ดังนิยมพูดกันว่า *"เดี๋ยวโดนมะพร้าวห้าวยัดปาก"* ในกฎหมายลักษณะอาญาหลวงแผ่นดินพระเจ้าอู่ทองปรากฏมาตราหนึ่งดังนี้ *"มาตราหนึ่ง ผู้ใดใจโลภนักมักใหญ่ใฝ่สูงให้เกินศักดิ์...แลถ้อยคำมิควรเจรจาเอามาเจรจาเข้าในระวางราชาศัพท์... ท่านว่าผู้นั้นทนงองอาจ ท่านให้ลงโทษ ๘ สฐาน สฐานหนึ่งให้ฟันคอริบเรือน สฐานหนึ่งให้เอามะพร้าวห้าวยัดปาก..."* โทษมะพร้าวห้าวยัดปาก คือนำมะพร้าวห้าวมาปอกเปลือกให้เกลี้ยง เกลาให้กลมแล้วจึงยัดเข้าไปในปาก (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๔: ๘๕)

๔. **กรวดน้ำคว่ำกะลา** หมายถึงตัดขาดไม่คบหาสมาคม ไม่ขอเกี่ยวข้องด้วย เป็นสำนวนที่นิยมใช้กันทั่วไป เนื่องจากกะลาถือเป็นของต่ำ เมื่อเกิดความไม่พอใจขึ้น จึงนำกะลามาใช้พูดเปรียบให้สม (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๔: ๒๔) มีผู้พูดเพี้ยนไปเป็น *"ตรวจน้ำคว่ำกะโหลก หรือตรวจน้ำคว่ำกะลา"* ดังปรากฏในวรรณคดีเรื่อง *พระอภัยมณี*ว่า *"จริงนะจะ**ตรวจน้ำคว่ำกะโหลก** แม้หายโรคเจ็บปวดจะบวชเสีย"* และในบทละครเรื่อง *ขุนช้างขุนแผน*ฉบับกรมพระราชวังบวรว่า *"ได้**ตรวจน้ำคว่ำกะลา**กันในวันนี้ อันจะกลับคืนดีกันอย่าสงกา"* (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๕: ๔๑๒)

๕. **เก่ากะลา** เป็นสำนวนหมายถึงไม่มีค่า (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๓๙: ๗๖) เลวหรือไม่ดี มักพูดกันว่า *"แก่กะโหลกกะลา"*

๖. **คางคกใต้กะลาครอบ** หมายความถึงบุคคลที่ไม่มีความรู้อะไรเลยหรือรู้เพียงเล็กน้อย แต่แสดงภูมิว่ามีความรู้มากมาย เปรียบเหมือนคางคกที่อยู่ใต้กะลาครอบ ก็ย่อมรู้เห็นเฉพาะในวงกะลาครอบเท่านั้น ไม่สามารถรู้ได้ว่าข้างนอกกะลาออกไปมีความเป็นไปอย่างไรบ้าง เน้นความหมายไปในทางว่าโง่ดักดาน ดังเช่นอัศวพาหุแสดงพระราชดำริไว้ตอนหนึ่งว่า *"ข้าพเจ้าไม่ยอมแปลงความเห็นของข้าพเจ้ามากลับติดตามคางคกในใต้กะลาครอบนั้นได้เลย"* (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๕: ๑๙๓)

ในโคลงโลกนิติฉบับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรทรงนิพนธ์ถึงกบในสระแสดงให้เห็นว่าผู้รู้อะไรเพียงเล็กน้อย ก็ระเริงใจว่ารู้มากมาย ไม่ผิดอะไรกับกบที่เกิดอยู่ในสระเล็กจ้อย ไม่เคยเห็นน้ำในทะเลมหาสมุทรอันกว้างไกล ก็หลงชมว่าน้ำในสระน้อยนั้นช่างมากล้ำลึกเหลือ (ทองย้อย แสงสินชัย ๒๕๓๗: ๕๗) มีความหมายเช่นเดียวกับคางคกใต้กะลาครอบ บทพระนิพนธ์มีความดังนี้

๏ รู้น้อยว่ามากรู้ เริงใจ
กลกบเกิดอยู่ใน สระจ้อย
ไป่เห็นชเลไกล กลางสมุทร
ชมว่าน้ำบ่อน้อย มากล้ำลึกเหลือ ฯ

๗. **เคาะกะลามาเกิด** หมายถึงเลวทรามต่ำช้า คนโบราณใช้กะลาใส่อาหารเลี้ยงหมา เวลาเรียกหมากินอาหารจะเคาะกะลาเป็นสัญญาให้หมารู้ พอหมาได้ยินเสียงเคาะกะลาก็มากินอาหารที่เทใส่กะลาไว้ให้ การเคาะกะลาเรียกหมา แล้วหมามา จึงเอามาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตที่เลวทรามต่ำช้ามาเกิด พูดเป็นสำนวนว่า *"เคาะกะลามาเกิด"* ซึ่งแปลได้ตรงๆว่า *"หมามาเกิด"* นั่นเอง แต่พูดเลี่ยงไปเสีย สำนวนนี้ลางทีพูดว่า *"พอเคาะกะลาโป๊กก็มา"* (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๕: ๒๒๔)

แต่บางทีมีสำนวนพูดว่า *"เคาะกะลาให้หมาดีใจ"* หมายถึงทำท่าว่าจะให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดแก่ผู้ใดแล้วไม่ให้ (พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐: ๑๒๑) เปรียบเหมือนเคาะกะลาให้สัญญาแก่หมาให้รู้ว่าถึงเวลาที่จะได้กินอาหารแล้ว หมาดีใจว่าจะได้กินอาหารแน่ แต่พอมาถึงกลับเห็นแต่กะลาเปล่า จึงดีใจเก้อ

๘. **ตักน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงา** เป็นสำนวนหมายถึงให้รู้จักฐานะของตนและเจียมตัว (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๓๙: ๓๗๖) ไม่ให้มุ่งหมายในสิ่งที่เกินตน (กอง เคลือบพาณิชกุล ๒๔๙๕: ๒๖)

๙. **ฝังรกฝังราก** หมายถึงตั้งหลักแหล่งอยู่ที่หนึ่งที่ใดเป็นที่ถาวร ฝังรกคือ นำรกที่ตัดออกจากสายสะดือของทารกแรกเกิดและใส่หม้อคะนนไว้เพื่อนำไปฝังในบริเวณบ้านพร้อมกับมะพร้าวงอกสองผล ที่ดินที่ฝังรกกับปลูกมะพร้าวนั้นเป็นบริเวณที่บิดามารดากำหนดไว้จะให้เป็นของบุตรแต่ละคนสืบไป (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๔: ๓๑)

๑๐. **ลิ้นกะลาวน** หมายความว่าพูดโกหก ตอแหล กลับกลอก วกวนเป็นชั้นเชิงไปมา พูดยอกย้อนไปอย่างนั้นมาอย่างนี้ จับไม่ได้ไล่ไม่ทันสักที สำนวนนี้นำกะลามาเปรียบ เมื่อผ่าส่วนแข็งที่หุ้มเนื้อมะพร้าวออกเป็นสองซีก ซีกที่มีตาเรียกว่ากะลาตัวผู้ ส่วนซีกที่ตันเรียกว่ากะลาตัวเมีย หากจะนำมาทำเป็นภาชนะจะใช้ซีกตันขัดด้วยกระดาษทรายละเอียดให้เกลี้ยงเป็นมัน ส่วนก้นกะลาจะโค้งมน **กะลาวน**หมายถึงกะลาหมุนไปได้ ใน*เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน*มีกล่าวถึงลิ้นกะลาวนไว้ดังนี้

เหม่อีวันทองจองหองจ้าน จะมาพาลเอาผิดกูหรือนี่
เมื่อแรกลงมาคิดว่าดี เดิมทีกูก็ยังไม่รู้กล
แกล้งมาร้องไห้พิไรบอก ยักยอกไม่น้อยอีสร้อยสน
กูจับมึงได้สิ้น**ลิ้นกะลาวน** จวนจนกลัวกูจะขึ้นไป

ใน*วรรณกรรมคำสอนเรื่องศรีสวัสดิวัตร*ก็มีกล่าวถึง**ลิ้นกะลาวน**ไว้ว่า *"แม้ว่าปัญญาดี รู้วิธีในโรงศาล คิดแต่วิสัยพาล เป็นมารยาพิรากล เบียดเบียนลูกความกิน พูดปลอกปลิ้นลิ้นกะลาวน ล่อนล่อนพอเลี้ยงตน*

เห็นแต่ผลปัจจุบัน" สำนวนนี้ลางทีก็เติม *"ร้อย"* เข้าไป เป็น *"ร้อยลิ้นกะลาวน"* (กาญจนาคพันธุ์ ๒๕๑๔:๒๕๖-๒๕๗)

๑๑. ใหญ่พร้าว เฒ่าลอกอ / ใหญ่มะพร้าว เฒ่ามะละกอ เป็นสำนวนที่ชาวปักษ์ใต้ตำหนิผู้สูงอายุว่า อยู่มาจนแก่เฒ่าแต่ไม่ได้เรื่องไม่ได้ความอะไร ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (โอฬาร รัตนภักดี, สัมภาษณ์)

ย่อมสังเกตเห็นได้ว่าสำนวนไทยดังกล่าวที่บรรพบุรุษไทยคิดผูกขึ้นใช้มีความหมายที่น่าสนใจ พูดน้อยได้ความมาก ใช้ภาษาสั้นกะทัดรัดแต่ได้ใจความดี เป็นที่เข้าใจกันทั่วไป แสดงให้เห็นว่ามะพร้าวมีความสำคัญและสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมไทยมาช้านาน

พืชวัฒนธรรมไทย

เมื่อสนใจสำนวนไทยและศึกษาเกี่ยวกับมะพร้าวมากขึ้นพบว่ามะพร้าวเป็นพืชอเนกประสงค์ที่มีประโยชน์มากที่สุด เพราะแทบทุกส่วนของต้นมะพร้าวสามาถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของคนไทยได้ทั้งสิ้นนับตั้งแต่รากไปจนกระทั่งถึงยอดทีเดียว อาจกล่าวได้ว่า**มะพร้าวเป็นพืชวัฒนธรรมไทย** เนื่องจากมะพร้าวเข้ามามีบทบาทผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแท้จริงตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ดังนี้

๑. บทบาทในพิธีกรรม เมื่อทารกเกิดใหม่ หลังจากหมอตำแยตัดสายสะดือแล้ว จะนำรกใส่หม้อคะนนไว้ให้บิดามารดาของทารกนั้นนำไปทำพิธีฝังพร้อมกับมะพร้าวงอกสองผลซึ่งอาจปิดด้วยกระดาษเงินกระดาษทอง เรียกว่ามะพร้าวเงินมะพร้าวทอง โดยใช้มะพร้าวปลูกเหนือหลุมฝังรก ใช้น้ำมนตร์พรมรดมะพร้าวที่ปลูกพร้อมหม้อรก พิธีฝังรกมีเคล็ดอย่างหนึ่งคือ คนถือหม้อน้ำมนตร์ หม้อรก และมะพร้าวเงินทอง ให้สมมุติชื่อบุญมั่นบุญคงและบุญยัง โดยหวังให้เกิดสิริมงคลและความเจริญอย่างแท้จริง มะพร้าวจึงเป็นเหมือนเครื่องเสี่ยงทาย ถือว่าถ้ามะพร้าวเจริญงอกงามดี เด็กผู้นั้นก็จะมีความสุขสมบูรณ์ (ส. พลายน้อย ๒๕๑๕: ๘๐–๘๑) อาจจะเนื่องมาจากการทำพิธีฝังรกฝังราก จึงทำให้คนไทยสมัยก่อนมักจะผูกพันกับภูมิลำเนาที่ตนเกิด ไม่ว่าจะไปเจริญเติบโตที่ใด ก็มักจะหวนกลับมาทะนุบำรุงส่งเสริมแผ่นดินเกิดของตนให้เจริญรุ่งเรืองเสมอ ต่อมาเมื่อทารกมีอายุครบหนึ่งเดือน คนไทยนิยมนำน้ำมะพร้าวอ่อนมาป้อนเด็กเกิดใหม่ในพิธีทำขวัญเดือน หรือในการทำพิธีรับขวัญเด็กที่ตกใจกลัวสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้มีขวัญดีขึ้นก็ป้อนน้ำมะพร้าวอ่อนเช่นกัน ดังปรากฏในเสภาเรื่อง*ขุนช้างขุนแผน* ตอนพลายงามถูกขุนช้างบิดาเลี้ยงพยายามฆ่าโดยเอาขอนไม้ทับไว้ นางวันทองผู้เป็นมารดาตามหาจนพบ เห็นว่าถ้าขืนปล่อยให้บุตรอยู่กับตนจะเกิดอันตรายถึงชีวิตแน่นอน จึงบอกทางให้พลายงามเดินทางไปหาย่าทองประศรีที่เมืองกาญจนบุรี ก็ถูกย่าตีเสียอีก กว่าจะรู้ความจริงกัน นางทองประศรีสงสารจึงทำพิธีรับขวัญหลานชาย ดังนี้

๏ ขวัญพ่อพลายงามทรามสวาท	มาชมภาชนะทองอันผ่องใส
ล้วนของขวัญจันทน์จวงพวงมาลัย	ขวัญอย่าไปป่าเขาลำเนาเนิน
เห็นแต่เสือสิงห์ฝูงลิงค่าง	จะอ้างว้างเวียนวกระหกระเหิน

ขวัญมาหาย่าเถิดอย่าเพลิดเพลิน จงเจริญร้อยปีอย่ามีภัย
แล้วจุดเทียนเวียนวนส่งให้บ่าว มันโห่กราวเกรียวลั่นสนั่นไหว
คอยรับเทียนเวียนส่งเป็นวงไป แล้วดับไฟโบกควันให้ทันที
มะพร้าวอ่อนป้อนเจ้าทั้งข้าวขวัญ กระแจะจันทร์เจิมหน้าเป็นราศี
ให้สาวสาวลาวเวียงที่เสียงดี มาซอปี่อ้อซั้นทำขวัญนาย (สุนทรภู่ ๒๕๑๓: ๕๒๘)

ในพิธีกรรมทางศาสนาพุทธและพราหมณ์จะมีมะพร้าวอ่อนรวมอยู่ในเครื่องสักการะบูชาด้วย โดยถือว่าน้ำมะพร้าวเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์เนื่องจากเกิดภายในผลมะพร้าวเอง จึงนำมาใช้จิบเป็นมงคลหรือใช้เพื่อการชำระล้าง เป็นต้นว่าหมอขวัญจะนำน้ำมะพร้าวมาให้นาคจิบโดยป้อนชายหนุ่มในพิธีทำขวัญนาค และสัปเหร่อจะนำน้ำมะพร้าวอ่อนมาล้างหน้าศพในพิธีศพซึ่งเป็นปัญหาธรรม ตีความได้ว่า น้ำมะพร้าวเป็นสิ่งสะอาดบริสุทธิ์ย่อมล้างสิ่งโสโครกหรือหน้าศพ คือกุศลธรรมย่อมล้างอกุศลธรรมได้นั่นเอง ในด้านคติความเชื่อที่ถือว่า มะพร้าวเป็นไม้มงคลอย่างหนึ่ง การแต่งงานแบบโบราณในบางท้องถิ่นจะมีมะพร้าวงอกให้คู่บ่าวสาวปลูกด้วย บางแห่งนำผลมะพร้าวมาประกอบในพิธีแห่ขันหมากเพื่อนำไปไหว้ผีเรือน ผีปู่ย่าตายาย ฝากเนื้อฝากตัวเป็นเขย ส่วนจั่นมะพร้าวนำมาใช้ประดับสถานที่ในพิธีพราหมณ์หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ และนำมาจำลองด้วยทองคำใช้ในการเฉลิมพระราชมนเทียรในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระเจ้าแผ่นดิน (ฉวีงาม มาเจริญ ๒๕๓๘: ๖๘)

๒. บทบาทในพุทธศาสนา พระธรรมโกศาจารย์หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า *พุทธทาสภิกขุ* อดีตเจ้าอาวาสวัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ท่านนิยมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนให้เข้าใจว่า ธรรมะคือธรรมชาติ และท่านมักชอบไปนั่งที่หน้าสระน้ำในบริเวณวัดซึ่งท่านเรียกว่า**ทะเลขี้ผึ้ง** ที่นั้นมีต้นนาฬิเกขึ้นอยู่ต้นหนึ่ง นาฬิเกเป็นชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง ผลเล็กสีเหลืองหรือส้ม น้ำหอมหวาน เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ ผู้ใดสนใจที่จะสนทนาธรรมะกับท่านก็มักจะไปพบท่านที่บริเวณสระน้ำต้นนาฬิเกหรือทะเลขี้ผึ้งดังกล่าว จะได้สดับธรรมะที่ท่านสอนอยู่เสมอว่า มะพร้าวนาฬิเกให้แง่คิดเกี่ยวกับธรรมะ มีผู้นำไปร้องเป็นบทกล่อมลูกพื้นเมืองตั้งแต่จังหวัดชุมพร ผ่านมาถึงไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถ่ายทอดไปจนถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชและพัทลุง บทกล่อมลูกนั้นมีเนื้อความดังนี้

น้องเอย มะพร้าวนาฬิเกร์ ต้นเดี่ยวโนเน กลางทะเลขี้ผึ้ง ฝนตกไม่ต้อง ฟ้าร้องไม่ถึง กลางทะเลขี้ผึ้ง ต้นเดียวเปลี่ยวลิงโลดเอย ถึงได้แต่ผู้พ้นบุญ ถึงได้แต่ผู้มีบุญ คงจะถึงสักวันหนึ่งเอย

พระธรรมโกศาจารย์อธิบายว่ากลางทะเลขี้ผึ้งหมายถึงสังสารวัฏหรือการเวียนว่ายตายเกิด แยกออกได้เป็นสองความหมาย คือ ดีกับชั่ว บุญกับบาป กุศลกับอกุศล บุญปรุงแต่งไปทางเวียนว่ายดี บาปปรุงแต่งไปทางเวียนว่ายชั่ว สังสารวัฏเต็มไปด้วยบุญและบาป จึงเปรียบเหมือนทะเลขี้ผึ้งซึ่งเดี๋ยวเหลวเดี๋ยวแข็ง ที่ทุกข์ที่สุดนั้นจะมีนิพพานที่นั้น นิพพานก็เป็นธรรมชาติ สังสารวัฏ ความทุกข์ การดับทุกข์ และตัวมนุษย์ก็ล้วนเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติที่เป็นสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้มนุษย์เข้าใจความคิดของพระพุทธเจ้าได้ง่ายขึ้น การนั่งดูสระทะเลขี้ผึ้ง

พร้อมกับดูมะพร้าวนาฬิเก เป็นการแสวงหาความดับทุกข์ตรงที่มีความทุกข์ เป็นการแสวงหานิพพานในท่ามกลางสังสารวัฏหรือแสวงโลกุตระที่ตรงโลกนั่นเอง ทั้งสระทะเลขี้ผึ้งและมะพร้าวนาฬิเกมีอยู่ในตัวมนุษย์ ท่านจึงแนะนำให้ทุกคนหันมามองกันเสียใหม่ โดยพยายามหัดมองสิ่งต่างๆจากภายในกายตนเองจึงจะมีประโยชน์ อย่าไปมัวมองนอกกายเลย (พุทธทาส อินทปัญโญ ๒๕๓๖)

นอกจากนี้ชาวบ้านบางแห่งนำมะพร้าวมาจากสวนของตนเพื่อแจกจ่ายผู้ที่มาทำบุญทอดผ้าป่าหรือทอดกฐินเพื่อเป็นการตอบแทนที่ได้มาทำบุญที่วัดตน ประมาณสี่สิบปีมาแล้วชาวบ้านตำบลบางคนทีในจังหวัดสมุทรสงครามก่อเจดีย์มะพร้าวแทนก่อเจดีย์ทรายตามความคิดของเจ้าอาวาส เนื่องจากชาวบ้านมีฐานะไม่ค่อยดีนักจึงใช้มะพร้าวที่ชาวบ้านมีอยู่แล้วแทนเงิน แล้วนำมะพร้าวไปขายเป็นรายได้เข้าวัด (นาตยา อยู่คง ๒๕๓๖: ๓๐–๓๑)

๓. **บทบาทที่เป็นอาหาร** มะพร้าวและกะทิถือเป็นส่วนประกอบหลักของอาหารไทยทั้งอาหารคาวและอาหารหวานหลายชนิด จนมีคำกล่าวว่าอาหารไทยขาดกะทิไม่ได้ ถ้ายิ่งใส่มากอาหารยิ่งเข้มข้นและมันมีกลิ่นหอมกะทิชวนกินทั้งยังช่วยให้รสชาติดีขึ้นด้วย คนไทยนิยมใช้กะทิในการประกอบอาหารคาวและหวานมาตั้งแต่โบราณกาล

อาหารคาวหรือกับข้าวไทยมีหลากหลายชนิดที่ใช้กะทิหรือเนื้อมะพร้าวเป็นส่วนประกอบ **ประเภทแกง** เช่น แกงเขียวหวาน แกงคั่ว แกงเทโพ แกงมัสมั่น **ประเภทต้ม** เช่น ต้มกะทิสายบัว ต้มข่าไก่ ต้มยำ **ประเภทผักจิ้มน้ำพริก** เป็นผักต้มราดหัวกะทิ เช่น ผักกะเฉด ผักบุ้ง มะระขี้นก ยอดแค ดอกแค ดอกโสน **ประเภทหลน** เช่น กะปิคั่ว เต้าเจี้ยวหลน ปลาร้าทรงเครื่อง และ ปูหลน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี **ประเภทพริกกะเกลือ** ใช้มะพร้าวขูดหรือมะพร้าวหั่นฝอย คั่วจนเหลืองหอม แล้วนำไปโขลกจนละเอียด ใส่เกลือและน้ำตาล อาจป่นถั่วคั่วใส่ลงไปด้วยก็ได้ ใช้คลุกข้าวรับประทาน ประเภท**อาหารประจำภาค** เช่น ข้าวซอยภาคเหนือ ข้าวยำและน้ำยาปักษ์ใต้ **ประเภทอาหารจานเดียว** เช่น ขนมจีนซาวน้ำ ขนมจีนน้ำพริกหรือน้ำยา และ**ประเภทอาหารว่าง** เช่น ขนมครก ข้าวตังหน้าตั้ง ปลาแนม เมี่ยงคำ สะเต๊ะ และหมี่กะทิ เป็นต้น (ธรา วิริยะพานิช ๒๕๔๒: ๑๘๔)

อาหารหวานหรือขนมไทยมักมีส่วนประกอบหลักจากพืชหรือธัญพืช น้ำตาล และกะทิหรือเนื้อมะพร้าว ซึ่งทำให้ขนมไทยมีรสทั้งหวาน หอม และมัน จะสังเกตเห็นว่า ขนมไทยแทบทุกอย่างจะมีมะพร้าวหรือกะทิเป็นส่วนประกอบแทบทั้งสิ้น ดังนี้ **ประเภทผลหรือหัวพืชต้มใส่มะพร้าวและน้ำตาล** เช่น กล้วยต้ม ข้าวโพดคลุก ฟักทองนึ่ง **ประเภทแกงบวดและขนมน้ำกะทิ** เช่น กล้วยบวชชี เต้าส่วน บัวลอย เผือกน้ำกะทิ ฟักทองแกงบวด **ประเภทขนมอบแห้ง** เช่นกลีบลำดวน ขนมบ้าบิ่น ทองม้วน **ประเภทข้าวเหนียวทำเป็นขนม** เช่น ข้าวต้มผัด ข้าวหลาม ข้าวเหนียวสังขยา **ประเภทนึ่งหรือกวน อาจมีผลไม้ด้วย** เช่น ขนมกล้วย ขนมชั้น ขนมถ้วย ขนมเปียกปูน ตะโก้ **ประเภทผลไม้หรือหัวพืชเชื่อมราดกะทิ** เช่น กล้วยเชื่อม จาวตาลเชื่อม สาเกเชื่อม **ประเภทชุบแป้งทอดผสมมะพร้าว** เช่น กล้วยแขก ข้าวเม่าทอด ไข่หงส์ **ประเภทผลไม้กวน** เช่น ทุเรียนกวน

มังคุดกวน และ**ประเภทขนมที่ทำจากมะพร้าว** เช่น ทอฟฟี่กะทิสด มะพร้าวแก้ว และเมี่ยงคำ เป็นต้น (ธราวิริยะพานิช ๒๕๔๒: ๑๘๙)

ที่ควรกล่าวอีกประการหนึ่งคือน้ำมะพร้าวอ่อนนิยมใช้เป็นเครื่องดื่มแก้กระหายน้ำได้ดี ช่วยเรื่องคอแห้ง ส่วนน้ำมะพร้าวแก่ก็นำมาทำน้ำส้มสายชูหมักใช้ประกอบอาหารบริโภคได้อย่างปลอดภัย ส่วนช่อดอกมะพร้าวที่ใกล้จะบาน ถ้าปาดก็จะได้น้ำหวานหยดออกมาเรียกว่าน้ำตาลสด มีวิตามินสูงเหมาะสำหรับดื่มแทนเครื่องดื่ม นำไปต้มเคี่ยวทำน้ำตาลก็ได้ ทำสุราหรือทำน้ำส้มสายชูประกอบอาหารได้ด้วย

๔. **บทบาทที่เป็นยาสมุนไพร** จากการสังเกตและการเรียนรู้ธรรมชาติของครอบครัวไทยที่มักปลูกมะพร้าวไว้ในบริเวณบ้าน จึงสามารถนำส่วนต่างๆของมะพร้าวมาทดลองใช้ให้เป็นประโยชน์กับชีวิตได้ไม่ยากนัก เมื่อยามเจ็บป่วยภูมิปัญญาที่ตกทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งยังใช้วิถีชีวิตแบบยอมรับในธรรมชาติเมื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติก็คือ การสร้างตำรายาสมุนไพรจากมะพร้าวขึ้น

ตำรายาสมุนไพรจากมะพร้าวที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป (เกษร สุนทรเสรี ๒๕๔๑: ๔๕–๔๖) ได้แก่

สารสีน้ำตาลใต้ใบมะพร้าว *สารสีน้ำตาลดังกล่าวที่ปรากฏย้อยแข็งอยู่ใต้ใบมีรสฝาด ใช้ห้ามเลือดบาดแผล*

ผลอ่อน *มีรสฝาด นำมาต้มน้ำใช้อมบ้วนปากกลั้วคอ แก้อาการเด็กเจ็บคอ*

น้ำมะพร้าวอ่อน *มีรสหอมหวานชื่นใจ ดื่มแก้ไข้ แก้อาการผิดปกติเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ แก้อาการปัสสาวะกะปริบกะปรอย เป็นยาขับปัสสาวะ ถ้าดื่มตอนท้องว่างหนึ่งถึงสองผลช่วยให้ระบายได้ดี ถ้าดื่มน้ำมะพร้าวมากพอเหมาะเป็นประจำจะช่วยรักษาโรคหัวใจล้มเหลวได้*

เนื้อมะพร้าว *เนื้อมะพร้าวอ่อนมีสรรพคุณขับปัสสาวะ ขับพยาธิและอาการผิดปกติเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ เนื้อมะพร้าวแก่มีสรรพคุณขับพยาธิโดยเฉพาะพยาธิตัวตืด*

น้ำมันมะพร้าว *น้ำมันจากเนื้อมะพร้าวแก่มีสรรพคุณช่วยบำรุงร่างกายเด็กที่ผอมแห้งหรือเป็นโรคเกี่ยวกับปอด ใช้ทาแผลไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ใช้ทำน้ำมันใส่ผม ใช้ทาแก้ผิวหนังแห้ง และใช้ทาหรือผสมยาอื่นๆ ทาแก้โรคผิวหนัง*

น้ำมันกะลามะพร้าวเผา *มีสรรพคุณฆ่าเชื้อ ใช้ทาแก้โรคผิวหนัง กลาก และผื่นคัน*

ราก *มีรสฝาดและหวาน รากอ่อนใช้ชงน้ำร้อนหรือต้มน้ำอมบ้วนปากกลั้วคอ แก้เจ็บคอ ส่วนรากแก่ต้มรับประทานช่วยขับปัสสาวะ แก้โรคเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ หนองใน หลอดลมอักเสบ โรคตับ บิด ตกขาว และตกเลือด*

รากและดอกมะพร้าว *มีรสฝาด หวาน ต้มน้ำรับประทานแก้ท้องเสีย อมบ้วนปากแก้ปากเจ็บและเจ็บคอ*

เปลือกหุ้มรากมะพร้าว *นำไปตากแห้งต้มกับน้ำตาลทรายขาว ดื่มทุกวันประมาณหนึ่งสัปดาห์รักษาโรคคอตีบได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่*

เปลือกต้น *เผาเป็นเถ้าใช้แปรงแก้ปวดฟัน*

นอกจากนี้ผู้รู้บางท่านยังกล่าวว่าคนไทยนิยมให้สตรีมีครรภ์ดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนมาแต่โบราณ เพราะเชื่อกันว่า ถ้าทารกในครรภ์มีอาการไม่แข็งแรง ไม่ดิ้น เมื่อผู้เป็นมารดาได้ดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนแล้วก็จะทำให้ทารกแข็งแรงขึ้น หรือคนไข้หนักที่มีอาการอ่อนเพลีย หากผสมยาหอมกับน้ำมะพร้าวอ่อนให้รับประทานก็จะทำให้ชุ่มชื่นขึ้น ทั้งนี้แพทย์แผนโบราณเคยทดลองใช้มาแล้ว อีกกรณีหนึ่ง แพทย์แผนโบราณเคยแนะนำว่า ถ้าถูกรมยาให้นอนหลับ แต่รู้สึกตัวหรือเห็นอาการผิดปกติเสียก่อน เป็นต้นว่า อาการง่วงนอนหรือหาวนอนผิดธรรมดา ให้ใช้น้ำมะพร้าวอ่อนล้างหน้าและดื่ม อาการผิดปกติดังกล่าวจะหายไปทันที (ส. พลายน้อย ๒๕๓๗: ๒๔๒)

๕. บทบาทที่เป็นเครื่องใช้ มะพร้าวสามารถนำไปใช้ทำประโยชน์เป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันได้ตั้งแต่รากจนถึงยอด (รัชนี จิตตวานิช ๒๕๓๒ : ๑๓–๑๘) ดังนี้

ราก *ใช้ผลิตเป็นกระจาด ตะกร้า และถาดใช้ในบ้าน*

ลำต้น *ส่วนโคนยาว ๔-๖ เมตร แปรรูปเป็นไม้กระดานคุณภาพดีใช้สร้างบ้านหรือทำเครื่องเรือนได้สวยงามเนื่องจากไม้มะพร้าวมีลวดลายสวยงามในตัว นอกจากนี้อาจใช้ทำเสารั้วหรือเสาไฟฟ้า ลำต้นส่วนที่เหนือขึ้นไปอีกนำไปทำเครื่องใช้ต่างๆได้ เป็นต้นว่า เก้าอี้ ชาม ถ้วย และถาด หรือนำไปเผาเป็นถ่านใช้หุงต้มได้*

ทางมะพร้าว *ชาวบ้านตามชนบทนิยมนำทางมะพร้าวแห้งไปใช้ทำรั้วกั้นบริเวณบ้านหรือที่ดินของตน ทำแผงมุงหลังคา ทำแผงบังลม ทำซุ้มไม้เลื้อย ทำเชื้อเพลิง ทางมะพร้าวสดใช้เป็นอาหารช้าง ช้างชอบตรงโคนและใช้ตกแต่งสถานที่งานบุญ*

ก้านมะพร้าว *ใช้ทำไม้กวาด ทำก้านดอกไม้ประดิษฐ์ ทำเสวียนหม้อ ทอเสื่อวางของหรือประดับตกแต่งบ้าน พานใส่ของ กระเป๋าถือ พุ่มกฐิน เข็มร้อยมาลัยดอกไม้สด ไม้เสียบอาหารสำหรับย่าง ไม้กลัดกระทงหรือห่ออาหาร มู่ลี่ชั่วคราว ที่ตากอาหาร ที่รองจานอาหาร ตะกร้าใส่เสื้อผ้า และโคมไฟก้านมะพร้าว*

ใบมะพร้าว *นำมาเป็นวัสดุมุงหลังคา บังแดดให้ต้นไม้ ถักสานเป็นกระสอบใส่หญ้า เป็นหมวกกันแดด เป็นเครื่องเล่นใบมะพร้าวให้เด็ก ได้แก่ สานปลาตะเพียน นก ตะกร้อ และตั๊กแตน ใช้ห่อขนมปิ้งแทนใบจาก ใช้เป็นเตี่ยวคาดหรือรัดใบตองใช้ห่อขนมทรงสูง ทำกระทงขนมตะโก้ ทำซุ้มแต่งบริเวณงาน ร้านอาหาร ซุ้มให้บ่าวสาวลอด ทำปี่ และใบอ่อนใช้ห่อข้าวต้มมัด*

ยอดมะพร้าว *นำมาประกอบอาหาร เช่น แกงส้ม ผัดจืด และยำเป็นต้น*

รกมะพร้าว *นำมาใช้ประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้นว่า หมวก กระเป๋าถือ รองเท้าแตะ ถังขยะ กล่องใส่กระดาษชำระ ที่ใส่ซองจดหมายและเอกสาร และที่ใส่ช้อนส้อม*

ผลมะพร้าว *นำมาทำประโยชน์ได้มากมาย แยกได้ดังนี้*

ผลมะพร้าวอ่อน *ผ่ากลางทั้งเปลือกใช้ขัดบ้าน*

เปลือกมะพร้าว *ใช้เส้นใยสั้นไปทำที่นอน เบาะเก้าอี้นั่ง เบาะรถยนต์ และทำแท่งเพาะชำ ส่วนเส้นใยยาวนำไปทำแปรงขัดพื้น พรมปูพื้น พรมเช็ดเท้า ทบควั่นเกลียวทำเชือกที่ใช้ในการประมงหรืองานหนักประเภทอื่น ทำรังนกกระจอก ทำเรือเล่น ทำเชื้อเพลิง ทำจุกขวด ทำนวมหุ้มกาน้ำชา และทำทุ่นเบ็ดตกปลา เปลือกอ่อนหุ้มตองห่อใช้ทำจุกข้าวหลาม ใช้ล้างหม้อล้างชาม ใช้หุ้มตอนต้นไม้ และใช้ชุบน้ำมันยางยาเรือ*

กะลามะพร้าว *นำมาใช้เป็นภาชนะใส่ของ ใส่อาหาร กระบวยตักน้ำ ทัพพี ตะหลิว จวัก ขัน พานรอง ป้านน้ำชา ชุดสำรับอาหาร ชุดกาน้ำพร้อมถ้วย กาน้ำชา ชุดชามผักสลัด ปิ่นโต ถ้วย ช้อน ที่ใส่กระดาษชำระ ชุดเครื่องปรุงบนโต๊ะอาหาร กระเป๋าถือ ลูกโลก กล่องใส่สบู่ ขันตักน้ำ ถ้วยตวงของแห้ง ที่เสียบมีด และที่กรองกากอาหาร*

เนื้อมะพร้าว *ใช้ประกอบอาหารคาวหวาน ทำกะทิและทำเนื้อมะพร้าวแห้งก่อนนำไปผลิตน้ำมันมะพร้าวเพื่อแปรรูปเป็นสินค้าหรือเป็นส่วนประกอบของสินค้าบางชนิด เช่น เติมในน้ำนมระเหย นมผง ใช้พ่นขนมปังกรอบป้องกันไม่ให้มีกลิ่นหืน ใช้ทำเนยเทียม ทำไขมันขาว ทำอาหารหวาน ทำสบู่ เป็นส่วนประกอบของผงซักฟอก เครื่องสำอางและยาสระผม เป็นต้น*

น้ำมะพร้าว *น้ำมะพร้าวแก่นำมาทำน้ำส้มสายชูหมัก ปลอดภัยแก่การบริโภค*

จาวมะพร้าว *ใช้รับประทาน*

จุกแห้ง *ใช้ทำดอกไม้ประดิษฐ์*

ช่อดอก *เรียกอีกอย่างว่าจั่นหรืองวง ดอกตัวผู้นำไปประดิษฐ์เป็นภาพได้ ก้านช่อดอกใช้ทำกิ่งไม้ประดับบ้าน ดอกตัวเมียนำไปทำดอกไม้ประดิษฐ์ กาบหุ้มจั่นช่อดอกใช้ประดิษฐ์เครื่องใช้ต่างๆได้ เป็นต้นว่าโครงเรือกอและ เรือใบใส่ผลไม้ ที่ใส่ซองจดหมาย ที่ใส่กระดาษชำระ และใส่ช้อนส้อม จั่นแห้งยังใช้ทำไม้กวาดลานบ้านได้อีก*

๖. บทบาทที่เป็นอุปกรณ์การเล่น กะลานำมาใช้เป็นอุปกรณ์การเล่น**ทรงเจ้าเข้าผี** เรียกว่า**ผีกะลา** วิธีเล่นให้เตรียมกะลาตัวผู้ไว้ซีกหนึ่ง คนทรงจะเป็นหญิงหรือชายก็ได้ เมื่อตกลงใจเล่นแล้ว ให้คนทรงนั่งยองๆ บนกะลาตัวผู้ที่วางคว่ำไว้ ประคองตัวไม่ให้ล้ม ผู้ร่วมเล่นคนอื่นๆนั่งล้อมวงคนทรง คอยปรบมือหรือเคาะไม้ให้จังหวะพร้อมกับร้องเพลงเชิญผีกะลา ดังนี้ *"ผีกะลาเอย มาเข้ารำวง มาทรงคนป่า ผีกะลาเฮ้ยเฮ้ย บังรอบังรอ กระรอกุ๊กก๊ก"* ร้องซ้ำไปซ้ำมาจนกว่าผีกะลาจะเข้าคนทรง ถ้าเห็นกะลาหมุนแสดงว่าผีเข้าคนทรงแล้ว คนทรงจะลงจากกะลามาเล่นรำวงกับพวกที่นั่งล้อมวงร้องเพลง เมื่อต้องการให้ผีกะลาออก ให้ผู้ร่วมเล่นคนใดคนหนึ่งเอามือไปแตะตัวคนทรง ผีกะลาก็จะออก คนทรงก็จะเป็นปกติ (ส. พลายน้อย ๒๕๓๗: ๔๓–๔๔)

อนึ่ง กะลาตัวผู้ยังสามารถนำมาเป็นของเล่นของเด็กสมัยก่อนได้อีก เรียกว่า**เดินกะลา** โดยนำกะลาตัวผู้มาสองซีก เตรียมเชือกขนาดยาวสองศอกมาสองเส้น ปลายข้างหนึ่งทำเป็นปม ปลายอีกข้างหนึ่งร้อยเข้าไปในรู

กะลา ดึงให้สุด ปลายข้างที่มีปมก็จะติดอยู่ที่รูกะลา ทำอย่างนี้ทั้งสองซีก ต่อจากนั้นใช้นิ้วเท้าคีบเชือก เหยียบกะลาไว้ แล้วดึงเชือกให้ตึง ขยับเท้าเดินจะมีเสียงดังกุบกับ (ส. พลายน้อย ๒๕๓๗: ๔๑) เล่นแข่งเดินกะลากันก็ได้

นอกจากนี้กะลาตัวผู้ยังนำมาเป็นอุปกรณ์ประกอบการแข่งขันชนไก่ใช้แทนนาฬิกา เป็นเครื่องวัดเวลาแบบโบราณดังกล่าวไว้ในบทพระราชนิพนธ์อิเหนาตอนหนึ่งดังนี้

๏ สองฝ่ายเปรียบได้แล้ววางหาง ในกลางสังเวียนหน้าที่นั่ง
ซ้อนซ้องสองหมู่ดูประดัง กิดาหยันเตือนตั้ง**นาฬิกา**
พวกนักเลงเล่นเห็นไก่เกี้ยว ลอดเลี้ยวผูกพันประจันหน้า
สำรวลสรวลซ้อมมือมา ถ้อยทีรับว่าได้กัน

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๒๕๒๘: ๑๗๐)

กะลาตัวผู้จมน้ำครั้งหนึ่งเรียกว่ายกหนึ่ง ตัดสินแพ้ชนะด้วยการที่กะลาจมครั้งหนึ่งๆ พอกะลาจมแล้วเทน้ำออกนำขึ้นมาลอยน้ำใหม่ ให้ไก่ตีกันต่อไปอีก ไก่บางคู่สู้กันทรหดอดทน หน้าฉีก ตาแตก เลือดโทรม เนื่องจากถูกเดือยของคู่ต่อสู้ แต่เป็นธรรมชาติของไก่ชนที่สู้จนเย็บตาสู้จนถึงที่สุด จึงอาจตีสู้กันนานกว่าจะยกหางวิ่งหนี อย่างนี้เรียกว่าตีหลายอันจม (ศุภร บุนนาค ๒๕๓๙: ๔๐๕) หรือบางคนพูดว่าตีกันหลายยก

๗. บทบาทที่เป็นอุปกรณ์เพื่อสุขภาพ หลังจากปอกมะพร้าวแล้ว เด็กสมัยก่อนนิยมนำกาบมะพร้าวที่เป็นเปลือกแข็งมาเป็นอุปกรณ์การเล่นกีฬาออกกำลังกาย ได้แก่ เล่นไม้หึ่ง และอีกาฟักไข่ เล่นได้ครั้งละหลายๆ คน นอกจากนี้ กะลาตัวผู้ยังนำมาเป็นอุปกรณ์นวดฝ่าเท้าได้อีกด้วย ส่วนผลมะพร้าวแก่ที่เรียกว่ามะพร้าวแห้ง ใช้มีดสะกิดเปลือกตรงหัวจุกดึงออกมาเป็นเส้นถึงกลางผล นำมะพร้าวมาผูกติดกันสองผล ใช้ทำทุ่นว่ายน้ำ สายผูกอยู่ใต้อกเด็ก มะพร้าวสองผลจะช่วยพยุงตัวให้ลอยน้ำ กดอย่างไรก็ไม่จม เป็นอุปกรณ์ช่วยให้เด็กว่ายน้ำเป็นและได้ออกกำลังกายไปในตัว ทำให้แข็งแรง

๘. บทบาทที่เป็นเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ประกอบการแสดง กะลามะพร้าวยังมีประโยชน์นำไปทำเป็นกะโหลกซออู้และกะโหลกซอสามสายได้ เมื่อมีการแสดงหนังใหญ่ กะลามะพร้าวจะเป็นเชื้อเพลิงที่ลุกโพลงช่วยทำให้ภาพตัวหนังใหญ่ปรากฏแก่สายตาผู้ชมสวยงามมากขึ้น แสงไฟจากกะลามะพร้าวจะทำให้สีธรรมชาติต่างๆ ที่ลงไว้บนตัวหนังออกมาน่าชมกว่าแสงไฟฟ้า

๙. บทบาทที่เป็นเครื่องรางของขลัง คนไทยสมัยก่อนนำกะลามาแกะเป็นรูปราหูอมจันทร์ใช้เป็นเครื่องรางของขลังสำหรับป้องกันภัย ส่วนกะลาตาเดียว ชาวฮินดูนับเป็นสามตาเลยนับถือว่าเป็นผลไม้ของพระอิศวร ไทยรับมานับถือตาม ถือว่ากะลาตาเดียวเป็นของขลัง มีค่า หายาก ราคาแพง (ส. พลายน้อย ๒๕๓๗: ๔๓–๔๔) เชื่อกันว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่อาจบันดาลให้สำเร็จได้ดังประสงค์

๑๐. บทบาทที่นำมาเล่นปริศนาคำทาย คนไทยที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไปล้วนต่างเคยเล่นปริศนาคำทายที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวด้วยกันทั้งสิ้น ดังนี้

ปริศนา *: อะไรเอ่ย ไม้ผุทะลุถึงแก่น ถึงแท่นดินสอ ถึงบ่อน้ำใส ถึงใจหนุมาน*

คำทาย *: คือเปลือกมะพร้าว กะลามะพร้าว น้ำมะพร้าว จาวมะพร้าว*

ปริศนา *: อะไรเอ่ย ข้างในน้ำใส อ่อนใน แข็งนอก*

คำทาย *: ผลมะพร้าว*

มะพร้าวสร้างอาชีพ

มะพร้าวช่วยสร้างอาชีพให้แก่ชาวบ้านบางกลุ่มที่ไม่มีที่ดิน ไม่มีการศึกษาสูง และไม่มีอาชีพแน่นอน ทำให้มีรายได้จากการรับจ้าง ไม่ต้องอพยพไปอยู่ที่อื่น มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวถึง ๑๑ อย่าง (นาตยา อยู่คง ๒๕๓๖: ๑๒–๒๒) ดังต่อไปนี้

๑. ขึ้นมะพร้าว คนรับจ้างขึ้นมะพร้าวเป็นผู้ชายที่ต้องแข็งแรงเพราะต้องใช้กำลังตัดมะพร้าวลงมาด้วยมีดที่มีติดตัวคนละหนึ่งเล่ม

๒. ยิงกระรอก ศัตรูสำคัญของชาวสวนมะพร้าวคือกระรอกซึ่งมักกัดกินเนื้อมะพร้าวและปัสสาวะรดลงในผลมะพร้าว ทำให้ผลมะพร้าวเสีย ดังนั้นจึงมีการจ้างยิงกระรอก คนรับจ้างยิงกระรอกต้องขึ้นมะพร้าวเป็นเพื่อจับกระรอกที่ตายค้างอยู่บนต้นมะพร้าวมาให้เจ้าของสวนดูเพื่อจะได้จ่ายค่าจ้างได้ถูกต้อง

๓. สอยมะพร้าว คนรับจ้างสอยมะพร้าวเป็นผู้ชาย ต้องมีสายตาดีเพื่อหลบมะพร้าวที่สอยลงมาได้ถูกทางดูมะพร้าวเป็นว่าแก่พอดี ต้องมีรูปร่างล่ำสันแข็งแรงเพื่อใช้แรงสอยมะพร้าวลงมาด้วยตะขอที่ต่อด้วยไม้หรือท่อแป๊บให้สูงเพื่อสอยต้นมะพร้าวที่สูงๆถึง

๔. ล่องมะพร้าว คนล่องมะพร้าวต้องมีร่างกายแข็งแรง วิธีล่องมะพร้าวช่วยเบาแรงในการขนมะพร้าวออกมาจากสวนเพื่อนำมาไว้บ้านหรือที่นัดหมายให้พ่อค้าคนกลางมารับซื้อมะพร้าว โดยคนล่องมะพร้าวจะนำเชือกมาผูกมะพร้าวล่องไปทางน้ำ การทำงานอยู่ในน้ำบางครั้งจะได้รับอันตรายจากใต้น้ำ เป็นต้นว่าอาจถูกหอยหรือกระจกบาดเท้าได้

๕. โกยดิน คนโกยดินจะต้องมีความสามารถโกยดินเหลวในท้องร่องมะพร้าวขึ้นมากองไว้บนร่องมะพร้าวจนหมดจึงจะใช้ได้ ดินท้องร่องเป็นดินที่มีธาตุอาหารจึงช่วยให้มะพร้าวมีผลผลิตดีโดยไม่ต้องใส่ปุ๋ยมาก และเป็นการเอาหน้าดินของร่องมะพร้าวที่ถูกชะลงไปในท้องร่องขึ้นมาถมเพื่อไม่ให้รากมะพร้าวลอยโดยต้องตกแต่งหน้าดิน

ให้เท่ากัน เพราะถ้ารากมะพร้าวลอยจะทำให้มะพร้าวมีผลผลิตไม่ดี รวมทั้งไม่ทำให้ท้องร่องมะพร้าวตื้นเขินจะได้ล่องมะพร้าวสะดวก

๖. **ซ่อมมะพร้าว** คนรับจ้างซ่อมมะพร้าวเป็นผู้ชายที่นำมะพร้าวต้นใหม่มาปลูกแทนมะพร้าวต้นเดิมที่มีอายุมากให้ผลผลิตไม่ดีแล้ว

๗. **เก็บมะพร้าว** เมื่อคนตัดหรือสอยมะพร้าวลงมาจากต้นแล้ว ลูกมะพร้าวจะตกลงมากระจัดกระจาย ดังนั้นจึงต้องมีคนเก็บมะพร้าว ส่วนมากเป็นผู้หญิงที่มีร่างกายแข็งแรงพอสมควรจะได้มีกำลังกระโดดข้ามท้องร่องมะพร้าวเพื่อเก็บมะพร้าว และใช้แรงลากมะพร้าวจากท้องร่องด้วยตะขอเก็บมะพร้าวนำไปไว้ที่บริเวณคนจิกมะพร้าว

๘. **จิกมะพร้าว** การจิกมะพร้าวใช้มีดเฉาะเปลือกมะพร้าวเล็กน้อยบริเวณจุกมะพร้าว แล้วแงะเปลือกมะพร้าวแต่ละลูกที่มีขนาดเดียวกันออกมาผูกเข้าคู่กัน บางครั้งอาจจะใช้เหล็กแหลมแงะเปลือกมะพร้าวแทนมีด การผูกมะพร้าวเข้าคู่กันเพื่อให้ขนได้สะดวก คนจิกมะพร้าวยังต้องช่วยคนล่องมะพร้าวโยนผลมะพร้าวขึ้นบกด้วย

๙. **ดายหญ้า** ศัตรูพืชที่สำคัญของสวนมะพร้าวคือหญ้าซึ่งมักชอบขึ้นในบริเวณที่ว่างของสวนมะพร้าวและไปแย่งกินอาหารของมะพร้าว ดังนั้นจึงต้องดายหญ้าเพื่อทำให้สวนมะพร้าวสะอาดตา คนรับจ้างดายหญ้ามักเป็นผู้หญิงเพราะถือว่าเป็นงานที่เบาที่สุดในบรรดาอาชีพทั้งหมดในสวนมะพร้าว

๑๐. **มัดหัวตะโหงกทางมะพร้าว** คนรับจ้างมัดหัวตะโหงกทางมะพร้าวมักเป็นผู้หญิงที่มีร่างกายแข็งแรงทำหน้าที่รวบรวมหัวตะโหงกทางมะพร้าวที่ร่วงลงมาไว้ร่วมกันเพื่อมัดแล้วนำไปขายทำเชื้อเพลิงในการเคี่ยวน้ำตาลมะพร้าว เมื่อมัดเสร็จแล้วจะไปลากเก็บตะโหงกทางมะพร้าวมารวมเอาไว้เพื่อตากให้แห้งจะได้มัดอีกในวันรุ่งขึ้น

๑๑. **ทำสวนมะพร้าว** จะมีบุคคลสามกลุ่ม คือกลุ่มที่มีสวนมะพร้าวเป็นของตนเอง จะทำงานในสวนอย่างอิสระทำทุกอย่างเท่าที่จะทำไหว ถ้าทำไม่ไหวก็จะจ้างคนมาทำอาชีพต่างๆที่กล่าวแล้ว อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่ทำสวนมะพร้าวของตนเอง และไปรับจ้างสวนมะพร้าวอื่นหลังจากว่างการงานในสวนของตนแล้ว และกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่ทำอาชีพรับจ้างในสวนมะพร้าว เนื่องจากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง

มะพร้าวช่วยกู้เศรษฐกิจ

ในอดีตมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการครองชีพของชาวนาชนบทภาคใต้ ต่อมายังมีบทบาทสำคัญยิ่งในภาคอุตสาหกรรมอีก มี**การแปรรูปผลผลิตมะพร้าวเพื่อการบริโภค**เป็นอุตสาหกรรมต่างๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมมะพร้าวแห้ง น้ำมันมะพร้าว กะทิเข้มข้น มะพร้าวขูดแห้ง ผลิตน้ำตาล น้ำส้มสายชู

และน้ำมะพร้าวอ่อน และ**สร้างผลิตภัณฑ์เพื่ออุตสาหกรรมและอุปโภค** ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยมะพร้าว แท่งเพาะชำ แปรรูปทำพื้นบ้าน และเผาถ่านจากกะลามะพร้าว เป็นต้น

กะลามะพร้าวไร้ค่าเมื่อนำมาเผาเป็นถ่านขายได้ราคา แต่เนื่องจากอาจมีต้นทุนสูงทำให้ต้องขายแพง จึงขายไม่ดีสู้เพื่อนบ้านไม่ได้ ต้องนำมาแปรรูปเป็นเครื่องดูดกลิ่น ด้วยคุณสมบัติที่มีรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมาก ทำหน้าที่เหมือนตัวกรองอากาศให้บริสุทธิ์ขึ้น จึงสามารถดูดกลิ่นในห้องปรับอากาศในรถยนต์และในตู้เก็บของต่างๆ ได้ ถ่านกัมมันต์สารพัดประโยชน์ในภาคอุตสาหกรรมจึงเปลี่ยนบทบาทไปสู่ผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน (พานิชย์ ยศปัญญา ๒๕๔๔: ๑๔๖–๑๔๘)

อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีคณะผู้ทำงานวิจัยประกอบด้วย ดร.สุพรรณี ฉายะบุตร ดร.กลางพล กมลโชติ และดร.จันทร์ฉาย ทองปิ่น อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ทำโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาในสถาบันอุดมศึกษาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เรื่อง **ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตถ่านกัมมันต์จากกะลามะพร้าว** โดยวิธีคิดค้นที่ทำได้ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและยังได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีไม่แพ้ต่างประเทศ ประการสำคัญ วัตถุดิบที่ใช้คือกะลามะพร้าวซึ่งมีราคาถูก อีกทั้งยังมีอยู่มากมายในแถบภาคตะวันตกและภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีการปลูกมะพร้าวกันอย่างแพร่หลาย หากสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตถ่านกัมมันต์จากกะลามะพร้าวไปสู่ชุมชนให้สามารถนำไปผลิตเป็นอุตสาหกรรมได้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือจะสามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ส่งเสริมและสร้างงานให้แก่เกษตรกรในเขตภูมิภาคตะวันตกและภูมิภาคใกล้เคียง อีกทั้งยังเป็นการสร้างธุรกิจใหม่ที่มีมูลค่าสูงให้แก่ประเทศชาติ สามารถลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่มีราคาแพงลงได้ ช่วยลดเงินตราที่จะรั่วไหลไปยังต่างประเทศได้เป็นอย่างมาก ในที่สุดย่อมเป็นการนำไปสู่เศรษฐกิจที่ดีของประเทศไทย (สุพรรณี ฉายะบุตร, กลางพล กมลโชติ และจันทร์ฉาย ทองปิ่น (๒๕๔๔))

จะเห็นได้ว่ามะพร้าวไม่ได้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตไทยในอดีตเท่านั้น ตั้งแต่ไทยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจผนวกกับการปรับราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาน้ำมันดีเซลสำเร็จรูปภายในประเทศเพิ่มขึ้นเท่าตัว แต่ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนไทยก็ช่วยฉายแสงแห่งความหวังขึ้นมาโดยนำศักยภาพที่มีอยู่มาปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยด้วยการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลขึ้นจากการนำน้ำมันมะพร้าวมาผสมกับน้ำมันก๊าดหรือน้ำมันดีเซลเพื่อใช้ทดแทนน้ำมันดีเซล

ปัจจุบันไบโอดีเซลเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของคนไทยบางส่วนอย่างจริงจัง เมื่อชาวบ้านหมู่ที่สอง ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เริ่มผลิตน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันมะพร้าวออกจำหน่ายในชุมชนของตนเองและในย่านจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีจังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ผลิตน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันมะพร้าวออกจำหน่าย มีผู้ใช้รถและเกษตรกรที่มีบ่อเลี้ยงกุ้งที่ต้องใช้น้ำมันดีเซลเดินเครื่องเติมอากาศให้กุ้งนิยมใช้กัน

การประยุกต์ใช้วัตถุดิบในอดีตให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในกระแสสังคมปัจจุบันที่มีความจำเป็นในการเดินทางโดยใช้รถยนต์ รถยนต์ควรใช้พลังน้ำมันพืชทางเลือกใหม่เพื่อสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยมีกำลังผลิตทางเกษตรอย่างสมบูรณ์ เกษตรกรควรร่วมมือกันตั้งแต่บัดนี้จึงจะเป็นการเหมาะสม โดยควรรีบเร่งปลูกมะพร้าวและทำการวิจัยน้ำมันมะพร้าวให้มีผลผลิตที่ใช้แทนน้ำมันเบนซินได้ (ประเสริฐ ธีรคุปต์ ๒๕๓๗: ๑๓) วัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง อาจมีการพัฒนาวัตถุดิบโดยนำไปผสมกับอย่างอื่น มีการพัฒนาผลิตซ้ำใหม่ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของสังคมหรือวิถีชีวิตที่จำเป็นต้องเปลี่ยนไป เดิมน้ำมันมะพร้าวก็เคยมีบทบาทในวิถีชีวิตประจำวันของไทยดังกล่าวแล้ว

หากโครงการไบโอดีเซลที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน กล่าวคือเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวจะมีตลาดจำหน่ายพร้อมทั้งได้ราคาที่แน่นอน ประชาชนในภาคการผลิตอื่นจะได้ใช้น้ำมันไบโอดีเซลในราคาถูก และถ้าภูมิภาคใดเพิ่มการผลิตวัตถุดิบได้อย่างเต็มที่ย่อมช่วยเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ก็จะสามารถส่งไปจำหน่ายตามภูมิภาคต่างๆของประเทศได้ จะช่วยลดการนำเข้าน้ำมันดิบและน้ำมันสำเร็จรูปลงได้บางส่วน และถ้ารัฐช่วยดูแลเรื่องภาษีอย่างเหมาะสม ตลอดจนช่วยส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพการผลิตของตนเองได้อย่างเต็มที่ ย่อมจะส่งผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม (สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์ ๒๕๔๔: ๒๑, ๒๘–๒๙) เมื่อถึงเวลานั้น ถือว่ามะพร้าวช่วยกู้เศรษฐกิจได้ นั่นคือ**มะพร้าวเป็นต้นไม้แห่งชีวิตอย่างแท้จริง เป็นต้นไม้คู่บ้านคู่เมือง เป็นพืชวัฒนธรรมไทยที่ผูกพันเคียงคู่อยู่กับวิถีชีวิตไทยตลอดไป**

บรรณานุกรม

หนังสือ

กอง เคลือบพาณิชกุล. *พจนานุกรมสุภาษิตและสำนวนไทย*. ธนบุรี: สำนักพิมพ์อักษรวัฒนา, ๒๔๙๕.

วิจิตรมาตรา, ขุน [กาญจนาคพันธุ์]. *สำนวนไทย (ก – ป)*. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ธนบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงสาส์น, ๒๕๑๕.

_____. *สำนวนไทย (ผ – ฮ)*. ธนบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงสาส์น, ๒๕๑๔.

เกษร สุนทรเสรี. *มะพร้าวต้นไม้แห่งชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๑.

ฉวีงาม มาเจริญ. *ไม้มงคล*. กรุงเทพมหานคร: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๓๘.

ทองย้อย แสงสินชัย. *โคลงโลกนิติฉบับถอดความ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๗. (กองทุนสมเด็จพระสังฆราช ๑๗ พิมพ์ประกาศพระเกียรติคุณงานวันอดีตเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ๗ ธันวาคม ๒๕๓๗)

ธรา วิริยะพานิช. "อาหารไทย หนีไม่พ้นมะพร้าวกับกะทิ." ใน*รวมบทความสัมมนาวิชาการเรื่องผักพื้นบ้านและอาหารพื้นเมือง*, หน้า ๑๘๓–๑๘๙. กรุงเทพมหานคร: สถาบันแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๒.

นาตยา อยู่คง. *ชีวิตของคนไทยในสวนมะพร้าว*. นครปฐม: ภาควิชาสังคมศาสตร์และการพัฒนา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๖. (รายงานการศึกษารายวิชาปัญหาชนบทไทย ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา ๒๕๓๖)

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๑.

พานิชย์ ยศปัญญา. *มะพร้าวพืชสารพัดประโยชน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๔.

พุทธทาส อินทปัญโญ. *เรื่องมะพร้าวนาฬิเกร์*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๖.

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. *อิเหนา เล่ม ๓*. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๘.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ [อัศวพาหุ]. *ความเป็นชาติโดยแท้จริงและมะพร้าวตื่นดก*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, ๒๕๒๐.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ [ศรีอยุธยา]. *ละครพูดเรื่องขนมสมกับน้ำยา หลวงจำเนียรเดินทางโพงพาง ปล่อยแก่*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา, ๒๕๑๒.

รัชนี จิตตวานิช. *เครื่องใช้จากมะพร้าว*. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕*. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท.จำกัด, ๒๕๓๙.

ศุภร บุนนาค. *สมบัติกวีชุดอิเหนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๓๙.

สมบัติ พลายน้อย [ส. พลายน้อย]. *เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย ชุดที่ ๑*. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ธนบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงสาส์น, ๒๕๑๕.

_____. *เกร็ดย่อยร้อยเรื่อง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๓๗.

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนฉบับหอสมุดแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. พระนคร: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๑๓.

จุลสาร

ประเสริฐ ธีรคุปต์. "มะพร้าว: พืชเศรษฐกิจเพื่อพลังงาน." *มศก.วิชาการ* ปีที่ ๑, ฉบับที่ ๔ (พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๓๗): ๑๓.

สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์. "น้ำมันมะพร้าวสกัดทดแทนน้ำมันดีเซล : ภูมิปัญญาชาวบ้านแห่งตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสมคราม." *จุลสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร* ปีที่ ๑๐, ฉบับที่ ๒ (เมษายน – มิถุนายน ๒๕๔๔): ๒๑, ๒๘–๒๙.

เอกสาร

สุพรรณี ฉายบุตร,กลางพลุ กมลโชติและจันทร์ฉาย ทองปิ่น. *โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตถ่านกัมมันต์จากกะลามะพร้าว* . นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ , ๒๕๔๔

สัมภาษณ์

โอฬาร รัตนภักดี. นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. สัมภาษณ์, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๔.